

ÖZ

Hazırlayan : Erdiñ CEBECİ
Üniversite : Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilim Dalı : Tarih Anabilim Dalı
Mezuniyet Tarihi : 29.06.2010
Danışman : Yrd. Doç. Dr. İsmail TÜRKOGU

STALİN TARAFINDAN KIRGIZİSTAN'A SÜRÜLEN TÜRK TOPLULUKLARININ YERLEŞİM PROBLEMLERİ

Sürgünler söz konusu olduğunda halkların kaderi hiç değişmiyor. Tarihi belgeler, Avrupa'dan Orta Asya'ya kadar birçok ülkenin halklarının aşağı yukarı aynı kaderi paylaştıklarını ortaya çıkarıyor.

Kafkasya, jeopolitik konumu, maden yatakları ve verimli arazileri ile tarih boyunca çeşitli halkların, devletlerin ilgisini çekmiş ve saldırısına hedef olmuştur. Nitekim Sovyetlerin de Kafkasya'yı işgali, başta siyasi sebepler olmak üzere yukarıda bahsettiğimiz nedenlerden dolayı gerçekleşmiştir.

Tezin birinci bölümünde Stalin tarafından sürülen halkların tarihi ve sürgünü, SSCB döneminde Kafkasya'nın durumu ve Ahıska bölgesi, Ahıska Türklerinin sürgünü ve sonrasında gerçekleşen olayları, Ahıska Türklerinin sürgünü ile ilgili gizli belgeleri, ayrıca Karaçay-Balkar Türklerinin Kafkasya'da yaşadıkları coğrafya, tarihine ve sürgünlerini kısaca değinilmiştir.

Tezin ikinci bölümünde sürülen halkların yaşadıkları bölgeler, nüfus dağılımı ve yerleşim problemleri ve Kırgızistan'da hangi bölgelere kaç kişi yerleştirildiğini ve Kırgızistan'daki nüfus dağılımını, arşiv belgeleriyle sürgünün problemleri alındı.

Üçüncü bölümde ise günümüzde Kırgızistan'da yaşayan Ahıska ve Karaçay-Balkar Türklerinin Dernek Başkanları ile görüşerek, bu halkların Kırgızistan'daki son durumunu, neler yaptıklarını, nüfus ve yerleşme alanlarını, sürgün bölgesine dönmek için verdikleri mücadeleyi ele aldım. Bunun dışında tezimizin ekler kısmında Ahıska sürgünü ile ilgili belgeler ve Kırgızistan Devlet Arşivlerinde sürgün dönemine ait arşiv belgelerine yer verildi. Ayrıca Dernek Başkanları ve sürgünü yaşayan insanlarla görüşerek sürgünün hikayesi derlenmeye çalışıldı.

Sonuç olarak sürgünün sebebini ve sonuçlarını, sürülen halkların yaşadıkları sıkıntıları, vatandan ayrılmanın verdiği özlem anlatılmaya çalışıldı.

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган	:Эрдинч Жебежи
Университет	:Кыргыз-түрк «Манас» университети
Институт	:Гуманитардык билимдер институту
Бөлүм	:Тарых
Бүтүргөн датасы	: 29.06.2010
Илимий жетекчи	:Проф.Док. Исмаил Түркоглу

Сталин Тарабынан Куугунтука Алынган Түрк Елдеринин Кыргызстандагы Жайгашуу Проблемалары

Куугунтука алынган элдердин тагдыры окшошуп кетет. Тарыхый маалымат жана документтер Европадан баштап Орто Азияга чейин жашаган калктардын тагдырынын окшош болгондугун көрсөтүп турат.

Кавказ өзүнүн тарыхы боюнча геосаясий жайгашуусу, кен байлыктары, жемиштүү жерлери менен айырмаланып келген. Мындай абал көптөгөн мамлекеттердин көнүлүн буруу менен бирге, алардын Кавказга карата белгилүү максаттарды коюуларына себепчи болгон. Советтер Союзу тарабынан Кавказдын басып алынышы да саясий максаттан тышкары, дал ушул себептер боюнча жүзөгө ашырылган.

Дипломдук ишибиздин биринчи бөлүмүндө Сталин тарабынан куугунтука алынган калктардын тарыхы, СССР мезгилиндеги Кавказдын абалы, ахыска түрктөрүнүн жашаган жерлери, өз жерлеринен куугунтукталышы, куугунтуктар тууралуу секреттик материалдар, ошондой эле Кавказдагы карачай-балкарлардын жашап турган аймактары жана алардын дагы куугунтука алынышы тууралуу маалымат берилет.

Экинчи бөлүмдө куугунтука алынган элдердин аймактарга жайгашуусу, алардын жер-жерлерге таралышы, жайгашуу кыйынчылыктары, Кыргызстандагы мындай элдердин саны жана жайгашуу аймактары, архивдик материалдар жана куугунтуктоо проблемалары боюнча изилдөө жүргүзүлөт.

Ишибиздин үчүнчү бөлүмүндө болсо, Кыргызстандагы ахыска түрктөрүнүн жана карачай-балкарлардын бирикмелеринин жетекчилери менен өткөргөн жолугушуулар, алардын бизге берген маалыматтары, азыркы учурдагы абалдары, аткарган иш-аракеттери, калктын саны жана отурукташкан аймактары, ошондой эле куугунтука

алынган жерлерине кетүү үчүн жасаган аракеттери тууралуу сөз болот. Жогоруда айтылгандаран тышкары, дипломдук ишибиздин тиркемелер бөлүмүндө ахыска түрктөрдүн куугунтука алынуусу боюнча документтерди, Кыргыз Республикасынын Архивинде бул абалдар туурасында сакталып калган кээ бир документтерди тиркөөгө мүмкүнчүлүк таптык. Жогоруда айтылган элдердин Кыргызстандагы бирикмелеринин жетекчилери, ошондой эле мындай абалды башынан өткөргөн кишилер менен жолугушууларды өткөрүү аркылуу куугунтуктоо туурасында кызыктуу маалыматтарды ала алдык.

Ишибиздин акырында куугунтуктоонун себептери жана жыйынтыктары, бул элдердин башынан өткөргөн кыйынчылыктары, ошондой эле алардын өз Мекенине болгон сагынычтары жөнүндө маалымат бердик.

АБСТРАКТ

Подготовил	:Эрдинч Жебечи
Университет	:Кыргызско-турецкий университет «Манас»
Институт	:Институт гуманитарных знаний
Направление	:История
Вид работы	:Дипломная работа
Научный руководитель	:Проф.Док.Исмаил Туркоглу

Проблемы заселения тюркских сообществ в Кыргызстане, изгнанных со стороны Сталина.

Когда говорится о ссылках, судьба народа не меняется. Исторические документы указывают на то, что многие народы, начиная с народов Европы до Средней Азии, подверглись почти что одинаковой судьбы.

Кавказ по своей истории всегда отличался своим геополитическим расположением, месторождениями руд, а также плодотворными землями, что служило привлекательностью и целью завладения другими государствами. К тому же оккупация Кавказа Советским Союзом, была осуществлена в связи с политическими, а также вышеуказанными причинами.

В первой главе работы коротко рассказывается об истории и ссылке изгнанных со стороны Сталина народов, положении Кавказа во время существования СССР и территории ахыска турков, изгнании их из этой территории и последующих событиях, секретных документах о ссылках, а также истории, расположении на Кавказе и ссылках карачаевцев и балкарцев.

Вторая глава содержит информацию о территориях заселения народов, подвергшихся изгнанию, рассредоточении населений, проблемы заселения, а также о числе заселенных в Кыргызстане и местах заселения, рассредоточении населений по Кыргызстану, архивных материалах и проблемах ссылки.

В третьей главе рассказывается о встрече с президентами ассоциаций ахыска турков и карачаевцев-балкарцев, живущих в Кыргызстане, полученных от них информациях, их состояниях, о деятельности, числе населения и территориях заселения,

а также сведения о борьбе, чтобы вернуться на территорию изгнания. Помимо вышеуказанных в части приложений дипломной работы удалось добавить некоторые документы о ссылках ахыска турков, архивные материалы из Архива Кыргызской Республики, принадлежащие периоду изгнаний. Мы постарались собрать интересные информации о ссылках вышеуказанных народов, проводив ряд встреч с президентами ассоциаций, а также людьми, пережившими такую трудную жизнь.

В заключении, мы постарались изложить причины и результаты этих изгнаний, трудности, пережитые этими народами и их тоску по собственной Родине.

ABSTRACT

Prepared by :Erdinch ZHEBECHI
University :Kyrgyz-Turkish University “Manas”
Faculty :Institute of Social Sciences
Specialization :History
Leader :Prof. Dr. Ismail TURKOGLU

THE PROBLEM OF BANISHED BY STALIN TURKIC SOCIETIES' LOCATION IN KYRGYZSTAN

The fate of people doesn't change anyhow, when we talk about banishment. The historical informations attest that many of nations and societies from Europe to Central Asia had been meeting with banishment.

The Caucasian area had always attracted many states with its geopolitical condition and was the place of endless wars and captures. The Soviet Union has captured the Caucasian territories, first of all with political and then with written above intentions .

The history of Stalin banishment of Caucasian people, the conditions in Caucasian and in the Meshed areas in the period of USSR, banishment of Meshed Turkic people and consequent events, secret materials and informations about banishment of Meshed Turkic people, particularly the geographical location and the history Karachay Balkar Turkic people banishment are mentioned in the first chapter of the work.

The colony of settlements and the areas of banished Turkic people, their spread and the problems of settlement, the number of people and the places of their settlement in Kyrgyzstan, their dispersal in Kyrgyzstan and the problems of banishment with repository data are mentioned in the second chapter of the thesis.

In the third part we have faced with the heads of Meshed and Karachay Balkar Turkic community and got information about last currencies of these communities, their dispersal, the spheres they work in, the centers of population's concentration, their attempts to go back to their mother country. Besides that, the archival documents about Meshed Turkic people banishment, different informations from Kyrgyz National Archive are given in the appendix of

the work. Have been meeting with the heads of communities and captured the histories about banishment from the people who had practiced it in their lives.

The reasons and results of banishments, experienced problems of banished people, sorrows about motherland are mentioned in the conclusion of the work.